

GUILLERMO CABRERA INFANTE, ESCRIPTOR

Text: JOAN M. OLEAQUE / Fotos: RAFA GIL

"Amb Castro, res; contra Castro, tot"

Guillermo Cabrera Infante (Gibara, Cuba, 1929) és un dels exiliats cubans que més durament jutja Fidel Castro. Tant que el seu paper d'intel·lectual dissident del règim comunista desperta més atenció que la seua evident vàlua com a escriptor.

Ara que el tinc davant, m'esforce a reconèixer Cabrera Infante com a cubà, i no puc. La veritat és que, a primera vista, i llevat de l'accent, l'escriptor s'assembla a un cubà com jo a una monja tibetana. Un llarg periple per l'occident capitalista, i el seu assentament definitiu a Anglaterra, li han conferit una imatge europeïtzada greu i llunyana. Molt constreta, molt dolguda. Durant la conversa, és clar, aflora Cuba, allò que li'n queda dins: un reflex. I molta amargor, perquè Cabrera detesta Castro des de la sang.

Fill de pares comunistes, va destacar com a periodista durant part de l'època del dictador Fulgencio Batista i els primers anys de la revolució. Va abandonar definitivament l'illa en 1965 com a exiliat irredempt. En 1967 publica *Tres tristes tigres*, novel·la prenyada de nits infinites, arrabatament i música, que va obtenir el premi Seix Barral de narrativa. Vinculat al món del cinema, Cabrera ha estat president del jurat de l'última edició de la valenciana Mostra del Cinema del Mediterrani. Treballa en un guió per a l'estrella cubana de Hollywood Andy García, i en un programa sobre santeres per a la BBC. Bevent sempre de Cuba, però lluny de Cuba.

—Quina opinió li ha quedat de la Mostra?

—Agradable. El que m'ha interessat és comprovar el pols d'algunes cinematografies absolutament desconegudes però vigoroses, com la de Palestina.

—Diuen que les condicions opressives per a crear

propicien millors obres. Això ho ha comprovat en aquest cas?

—No, perquè justament la pel·lícula palestina no contraria el seu govern. Estic en desacord amb el que dius, la censura obliga a esmolar l'enginy dels creadors, però no fa que funcione millor la creació.

—Pensa en el seu país quan diu això?

—Per exemple. L'ICAICC (Institut Cubà d'Arts i Ciències Cinematogràfiques) arriba a controlar fins i tot la venda de rotllos de pel·lícules. És un monopoli propagandístic.

—Doncs Tomás Gutiérrez Alea en *Fresa y Chocolate* va fer un retrat molt crític de la situació.

—Aquesta pel·lícula es basa en un conte excel·lent que no era seu, i el relat és el mèrit. Gutiérrez Alea era un home sense humor ni talent.

—Deu ser l'únic que opina això. Vostè, a Cuba, va filmar una pel·lícula que va estar prohibida, no?

—No, jo vaig ser un dels fundadors de l'ICAICC. Però el vaig abandonar quan varen començar a instal·lar-se dins d'aquest mecanisme els estalinistes. L'institut naix per promoure el cinema, però acaba essent un organigrama per a la distorsió. La confusió ve d'una pel·lícula que va produir el magazín que jo vaig fundar quan treballava de

periodista, *Lunes de Revolución*. El director del film era el meu germà, que viu a Nova York exiliat. I la pel·lícula va ser confiscada per subversiva. Aquest acte va provocar protestes, que Fidel va dissoldre aplicant la seua famosa frase: "con la revolución, todo; contra la revolución, nada". Tot això va passar l'any 61.

"Una vegada vaig dir que podia haver acabat com el director de la revista 'Play Boy'. Jo era cap de redacció de la primera revista que va publicar a Cuba fotos de dones més o menys nues."

RAFA GIL

RAFA GIL

—Ha dit també que Castro el va forçar a escriure, que l'exili el va adreçar a la literatura. I que si s'haguera quedat a l'illa, es podia haver convertit en una versió caribenya de Hugh Hefner, el propietari de la revista eròtica Play Boy.

—Oh, això és una *boutade*, però té alguna cosa de veritat. Si continuara a Cuba, en un règim capitalista, hauria estat probablement director de la revista *Carteles*, perquè vaig ser cap de redacció d'aquell magazín. Era un setmanari popular que va ser el primer a publicar fotos de dones més o menys nues. *Carteles* va ser clausurada pel mateix Che Guevara perquè estava en desacord amb el règim. Quan em vaig exilar, em vaig dedicar prompte a la literatura. Tenia coses a dir, més a fer que dirigir revistes.

—Però la revolució va posar fi a una situació política molt fosca, això no ho pot negar.

—Batista era un lladre que va venir a furtar, i com a tal lladre sense escrúpols va generar una oposició, i el lloc de Batista va ser exactament ocupat per Fidel. Allò no va ser una revolució comunista. Va ser una substitució de poders. El que passa és que Castro es va equivocar, es va aliar amb el bloc soviètic pensant-se que això el beneficiaria per sempre. I així va ser fins a la desaparició de la Unió Soviètica. L'URSS ha estat enviant 6.000 milions de dòlars anuals a l'illa durant molt de temps. I ara, hi ha una persecució desbocada del dòlar entre la població, perquè és l'únic vehicle que té valor davant del devaluat pes cubà. Dòlars que només tenen els turistes.

—La veritat és que actualment, a Cuba hi ha un ferri control social, típic d'un règim comunista, al costat d'una idolatria al·lucinada al dòlar. Una paradoxa bastant paradoxal.

—És signe que l'economia està literalment destruïda, com la ciutat de l'Havana, que és una metàfora de Cuba. L'Havana és l'aspiració de tot Cuba, i la concreció de tota vida.

—I creu que l'Havana i el seu país tenien altra sortida que no fóra la revolució?

—No ho sé. Però em fa plantejar una pregunta: era necessària la revolució francesa? Va ser necessari guillotinar en un any 79.000 caps perquè després vinguerà Napoleó? Aquest tipus de tomb històric és molt costós, i no es pot preveure què podia haver passat realment en una Cuba sense Batista i amb un règim democràtic.

—A la Cuba d'avui, hi ha gent que fins i tot reivindicava la figura de Batista enfront de la de Castro.

—És possible. També hi ha qui diu que amb Franco es vivia millor. Hi ha nostàlgics que parteixen d'una distorsió provocada per la difuminació del temps.

—Era Batista un titella dels ianquis?

—En absolut. Batista era l'amo de la situació. Va fer un colp d'estat l'any 1952 i va reorganitzar tot l'exèrcit. A ell no li interessava gens lluitar, només furtar. I quan la cosa es va posar lletja per l'eixida al carrer dels revolucionaris, va abandonar l'Havana la nit de cap d'any del 1958. Això que apareix en la segona part d'*El padrí*, quan Batista s'acomia dels mafiosos en una festa, et puc garantir que no va passar. Ningú no va saber com va fugir. Fins a les deu del matí del primer de gener, ningú no es va assabentar de què passava.

—I quins eren els seus sentiments?

—Per favor! De gran eufòria, home. Batista era detestable, molts amics meus havien mort per culpa seua. A més a més, ell és el responsable que avui estiga Castro a Cuba. Si Batista no haguera fet el colp d'estat del 52, hi hauria hagut en aquell any unes eleccions en què Fidel es presentava com a representant, i no hauria triomfat perquè ningú no el coneixia.

—Quan es varen capgirar els seus sentiments envers la revolució?

—Quan em vaig adonar que Castro era una persona horrorosa. Jo el coneixia des del 48, però en un viatge, quan l'acompanyava com a periodista, vaig veure que era un pinxo. Davant meu va amenaçar d'afusellar el seu germà Raúl i el mateix Che Guevara perquè estaven repartint terres entre els camperols sense la seua autorització.

—Quin va ser el paper del Che en tot allò? Fins i tot, molts d'aquells que rebutgen Fidel no s'atreveixen a criticar la figura del Che.

—El Che va deixar Cuba perquè fracassà en el seu paper dins del govern. Va ser nomenat secretari del tresor sense tenir-ne ni idea. Se li va acudir destruir un fonament de l'època capitalista que deia "sense sucre no hi ha país" —les exportacions

de l'illa es basaven en el sucre— i va desmantellar totes les plantacions de sucre per substituir-les per altres conreus. Va ser el primer causant de la catàstrofe econòmica del règim. El mateix Fidel no ho podia tolerar, i va anar adonant-se que no hi havia un lloc per al Che al govern de Cuba. Era un gran guerrer, un estrateg vàlid, però inútil en temps de pau. El mateix Che ho confessà més tard a un amic a Algèria. Deia que la seua relació amb Fidel era com un matrimoni malavingut. Finalment el Che va escollir el divorci. Va seguir el seu camí fora de Cuba empenyat per un desig de solució històrica, de formar part de la història del món, que és el que més li interessava.

—I Camilo Cienfuegos? Vostè era periodista a Cuba quan l'avió en què viatjava aquest militar, puntal de la revolució amb Fidel i el Che, es va donar per desaparegut enmig de la mar. Se n'ha parlat molt, de la suposada intervenció de Castro en aquest fet, en una

"No crec que hi haja bloqueig nord-americà. De bloqueig, n'hi va haver a Haití, i ningú no protestà. En el cas cubà, el fi justifica els mitjans. A més a més, no sé per què vostès li perdonen tot a Castro."

maniobra per aconseguir el poder total.

—Aquesta llegenda és comuna i errònia. Jo vaig estar amb Fidel, en qualitat de reporter, en la fictícia recerca de Cienfuegos. Quan arribàrem a l'aeroport de Camagüey, d'on havia partit l'avió de Cienfuegos, el controlador aeri es va dirigir a Fidel entre llàgrimes. Va contar que havia dit al comandant Cienfuegos que no era recomanable agafar l'avió, que havia d'esperar sis hores per eixir, perquè hi havia una tempesta salvatge que venia de la mar. Però ell no va voler aturar-se, creia que la tempesta no podria amb ell. I va perdre el duel. Probablement, pensava que era tan masclé que n'eixiria victoriós. Però encara que haguera estat un marieta o una dona, hauria caigut també, la força de la natura no discrimina.

—I si va ser així, no buscaren aleshores el cos i la nau?

—En cap moment. A Castro no li interessava Camilo Cienfuegos, ni viu ni mort. Aquella nit, Fidel es va dedicar a veure la televisió.

—Malgrat l'agror del que conta, en les seues obres sembla que enyore Cuba, sobretot l'Havana.

—Sí, però no. Hi ha un llibre meu, *La Habana para un infante difunto*, que pot entendre's com una rememoració nostàlgica, però no és així. Jo no enyore l'Havana del passat, sinó l'Havana que mai no va existir. La gran metròpoli que podia ser i no ha estat. Has visitat l'Havana?

—Sí, fa no res.

—Doncs això que veieres és Marilyn Monroe sense dents, sense cabells i plena d'arrugues.

—Encara és una ciutat torbadora.

—Com ho són algunes dones que han tingut una esplendor pretèrita.

—Una esplendor de gàngsters, casinos i jugadors.

—Hi havia màfies, és clar. Màfies americanes que es comportaven molt bé.

—Sí. Eren gàngsters ben educats que utilitzaven l'Havana com a prostíbul.

—Quines són les diferències creatives entre els escriptors que quedaren a Cuba i els que marxaren després de la revolució?

—Aquestes diferències ja han passat a la història. Els escriptors que quedaren a Cuba, com Lezama Lima o Nicolás Guillén, ja són morts. I els de l'exili, també.

—I què li sembla Zoe Valdés, finalista de l'últim premi Planeta?

—És interessant. Hem de perdonar-li moltes de les seues idees perquè és una criatura de la revolució. Va nèixer l'any 59.

què s'obliden tan prompte de Franco i li perdonen tot a Castro.

—Què hi té a veure Franco?

—Doncs que Franco almenys creia en Déu. Castro només creu en si mateix. Però per sort, quan un tirà té tot el control, és fàcil que un dia aquest control es torne en contra seu. Això els va passar als emperadors romans a partir d'August, i això pot passar a Cuba.

—Als cartels de la droga els encantarà. Així, sense el domini comunista, Cuba podria ser el dispensari intermedi de cocaïna des de Centramèrica als Estats Units. I tindrien un element per a lluitar contra la competència que els fan els narcos cubans de Miami. Que, dit siga de passada, pensen igual que vostè de Castro.

—Fidel està al mateix nivell que Noriega en el tràfic de drogues, no et penses. Jo visc a Londres i no sé què en diuen a Miami. Però si s'enfronten a Castro, si van en contra seu, hi estic d'acord.

—Ei, no. Hi havia bordells als quals accedies trucant a la porta. Ara hi ha *jineteras* pels carrers que et fan "l'ull negre" per un dòlar.

—Es diu "bes negra". I demanen molt més.

—Igualment és espanyol.

—No creu que el bloqueig nord-americà en té bastant culpa?

—Jo no crec que hi haja bloqueig. Bloqueig és el que hi va haver a Haití perquè hi volien instal·lar un president comunista, i ningú no va protestar. El que hi ha a Cuba és un embargament. I ací cal dir: "amb Fidel Castro, res; contra Fidel Castro, tot."

—Hi ha molts milions de cubans que pateixen a causa d'aquesta mesura.

—Això no es va pensar amb Sud-àfrica, i hi va haver un embargament universal al règim de l'*apartheid*.

—I?

—Que no es va alçar l'embargament fins que no va caure l'*apartheid*. Ningú no va tenir pietat d'aquells 28 milions de negres. Vull dir, l'embargament no és raonable, és necessari. En aquest cas, el fi justifica els mitjans.

A més a més, no sé per

RAFA GIL

